

Natura 2000-handleplan 2022–2027

Lønborg Hede

Natura 2000-område nr. N73

Habitatområde H196

Titel: Natura 2000-handleplan for Lønborg Hede
Udgiver: Ringkøbing-Skjern Kommune
År: 2024
Forsidefoto: Våd hede – Ringkøbing Amt
Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur

Må citeres med kildeangivelse.

Ringkøbing-Skjern
Kommune

Indhold

1. Resumé	4
2. Baggrund	5
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	5
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne.....	6
3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode	7
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	7
3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	7
4. Behov for indsatser	9
5. Indsatser fordelt på aktør	10
6. Prioritering af den forventede indsats	11
7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	12
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser	13
Bilag 2: Kortbilag	18

1. Resumé

Handleplanen for N73 Lønborg Hede beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027. Natura 2000-området består af H196 Lønborg Hede.

Det overordnede mål for området er beskrevet i afsnit 3.1 i Natura 2000-planen og de konkrete mål i afsnit 3.2. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper og arters levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

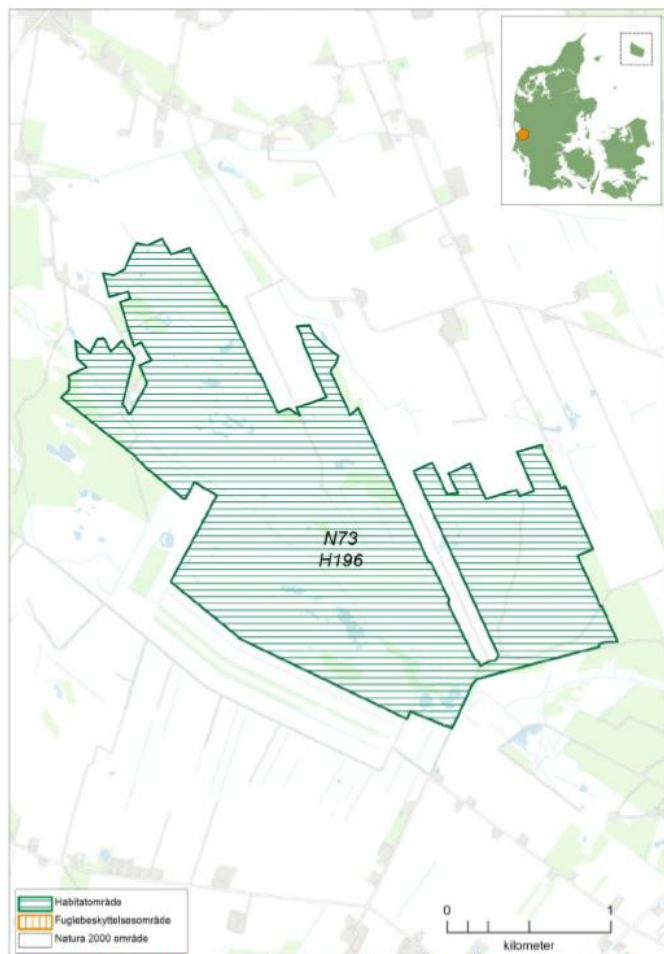
Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

Indsatsen i denne planperiode er en fortsættelse af den indsats, som er gennemført i forrige planperioder. Disse indsatser skal sikre forbedring af naturtilstanden på hedearealerne.

Indsatsen udføres både på offentlige og private arealer i området. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til Life-projekter som medfinansieres af EU.

Kortet viser afgrænsningen af Natura 2000-område N73. Natura 2000-området består af habitatområde H196 (vandret grøn skraveret).

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på [Miljøstyrelsens hjemmeside](#).

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Ringkøbing-Skjern Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for nr. 73 Lønborg Hede.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af 2027. Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer, men der er ikke skovhabitatnatur i fredskovspligtige arealer for dette Natura 2000-område.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-området, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne planer for forvaltningsindsatser (eks. drifts- og plejeplaner). Der udarbejdes ikke handleplan for de offentlige lodsejeres arealer, hvor de selv udarbejder planer for forvaltningsindsatser, hvorfor data fra deres arealer ikke indgår i selve handleplanen men kun fremgår af bilag 1. Naturstyrelsen ønsker selv at udarbejde plan for forvaltningsindsats for egne arealer, og resuméer af disse planer kan ses i bilag 1. Hvis der er behov for at tydeliggøre ansvarsfordelingen mellem aktører (heriblandt offentlige lodsejere med egne planer for forvaltningsindsatser), tydeliggøres dette i kapitel 5.

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. Der indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå Natura 2000-handleplanerne.

2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Natura 2000-handleplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del handleplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne handleplan er blevet vurderet til at være omfattet af miljøvurderingsloven.

Handleplanen falder ind under undtagelse i miljøvurderingslovens § 8, stk. 2 og er blevet screenet i forhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer.

Det er muligt at finde screeningsafgørelsen på hjemmesiden hos den myndighed, der har udarbejdet denne Natura 2000-handleplan.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode

3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunerne har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudskompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Ringkøbing-Skjern Kommune	Hedepleje: rydning af uønsket opvækst af bjergfyr på våd hede	-	7,6 ha realiseret

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Der er ikke iværksat Life-projekter eller andre projekter inden for Natura 2000-området.

3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanen skal ifølge bekendtgørelsen indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 og 12 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret. Vurderingen, af hvorvidt handleplanerne er gennemført i den forudgående periode, er baseret på, om de planlagte indsatser fra sidste handleplan er opfyldt, eller der er udført tilsvarende tiltag.

Kommunen har ikke haft direkte indsatser i området i 1. planperiode. De nødvendige indsatser i Natura 2000-området i den 1. planperiode er varetaget af Naturstyrelsen, som er den største lodsejer inden for området. For nærmere beskrivelser af Naturstyrelsens plejeindsatser henvises til *Natura 2000 plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer 2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område N73 Lønborg Hede*.

Kommunen vurderer, at den tidligere indsats i Natura 2000-handleplanen for 2016-2021 på private arealer er gennemført. De forventede indsatser for lysåbne naturtyper på private arealer for den forudgående planperiode var i forhold til rydning af uønsket opvækst 0-1 ha hvis muligt. Der var ingen øvrige forventede indsatser. Ringkøbing-Skjern Kommune har i løbet af den forudgående planperiode iværksat en indsats på i alt 7,6 ha og har således gennemført mere naturpleje end forventet.

I foråret 2019 udførte kommunen rydning af uønsket opvækst af bjergfyr på ca. 7,6 ha og har dermed haft en direkte indsats på et areal, hvoraf 85 % er kortlagt som habitatnaturtype våd hede (4010) i god tilstand (tilstandsklasse II). Indsatsen skete forud for Miljøstyrelsens besigtigelse og tilstandsvurdering i august 2019. Der er i henhold til de overordnede målsætninger for Natura 2000-området specielt fokus på naturtypen våd hede (foruden revling-indlandsklit), som optræder med biogeografisk store forekomster i området og hvis bevaringsstatus er stærk ugunstig på biogeografisk niveau.

Således er indsatsen med til at sikre opfyldelse af de konkrete målsætninger for Natura 2000-plan 2022-27 Lønborg Hede N73, der bl.a. foreskriver, at den samlede forekomst af naturtyper i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det. I Natura 2000-området Lønborg Hede vil genskabelse af tidligere forekomster af våd hede (4010) kunne føre til reduktion af tør hede og tidvis våd eng. I dette område prioriteres våd hede over tør hede og blåtopdomineret tidvis våd eng.

Der er kortlagt ca. 401 ha terrestriske habitatnaturtyper i området. Heraf er ca. 274 ha kategoriseret som naturtyper knyttet til overvejende vådbund og ca. 127 ha som naturtyper knyttet til overvejende tørbund.

For naturtyper med et tilstandsvurderingssystem skal der fortsat være mindst 163 ha vådbunds naturtyper og mindst 56 ha tørbunds naturtyper i tilstandsklasse I-II. Naturtyper i klasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det jf. 3.2 *Konkrete målsætninger for naturtyper og arter* i Natura 2000-plan 2022-27 Lønborg Hede N73.

Der er kortlagt ca. 53 ha vådbunds naturtyper og 15,5 ha tørbunds naturtyper på de ikke-statsejede arealer inden for Natura 2000-området jf. overvågningsdata fra NOVANA-programmet (der kan tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)¹ og i Natura 2000-basisanalyserne). Af de samlede ca. 53 ha vådbunds naturtyper er ca. 50 ha i tilstandsklasse I-II. De resterende ca. 3 ha er i tilstandsklasse III-V. Omtrent 2,3 ha tørbunds naturtyper er i tilstandsklasse I-II og ca. 13,2 ha er i tilstandsklasse III-V.

Effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

---

¹ <https://www.miljoportal.dk/>

4. Behov for indsatser

Natura 2000-planen for N73 Lønborg Hede beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag.

Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse. Offentlige lodsejere skal selv organisere gennemførelse af indsatser på egne arealer.

Tabel 2: Behov for indsatser for naturtyperne*

Forventede indsatser for lysåbne naturtyper	Skøn over igangværende indsats	Skøn over ny indsats	Skøn over samlet behov for indsats
Rydning af uønsket opvækst samt gennemførelse af en grundlæggende indsats på hede-arealer med henblik på forbedring af naturtilstanden	Ingen	1 ha hvis muligt	1 ha hvis muligt
Bekæmpelse af invasive arter	Ingen	2,9 ha	2,9 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

** Rydning af invasive arter har ikke været en prioriteret indsats i første planperiode for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, hvorfor det ikke er muligt at angive et areal for, hvor der er igangværende indsatser fra første planperiode (2010-21).

5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven.

Myndighederne er ansvarlige, jfr. ovenstående fordeling, for gennemførelse af handleplanen undtagen for offentlige arealer, hvor lodsejer selv er ansvarlige for at gennemføre handleplanen. De fleste indsatser er geografisk bestemt, hvorved den nævnte myndigheds- og arealdeling er gældende. Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](#)². Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)³ og i Natura 2000-basisanalyserne.

Der kan være indsatser i Natura 2000-planens indsatsprogram, hvor der ikke er samme klare geografiske afgrænsning. I denne handleplan er der en naturlig ansvarsfordeling ud fra den geografiske afgrænsning, og dermed hvilken myndighed, der er ansvarlig for gennemførelse. Størstedelen af arealet er ejet af Naturstyrelsen, som står for indsatsen her. For nærmere beskrivelse af Naturstyrelsens indsatser og de planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper, henvises til Bilag 1.

---

² <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

³ <https://www.miljoportal.dk/>

6. Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

- 1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed**
  - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
  - 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
  - 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser
- 2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030**
  - 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
  - 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr
  - 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
  - 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder
- 3. Bekæmpe invasive arter**
  - 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden er sket på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (se kapitel 4). For Lønborg Hede er prioriteringen, at der foretages grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden. Der skal fortsat være 163 ha vådbundsnaturtyper og mindst 56 ha tørbundsnaturtyper i tilstandsklasse I-II. Naturtyper i klasse III-V skal desuden være i fremgang mod tilstandsklasse I-II jf. 3.2 *Konkrete målsætninger for naturtyper og arter* i Natura 2000-plan 2022-27 Lønborg Hede N73.

7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Ringkøbing-Skjern Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i nedenstående tabel 8, og i den forbindelse tager kommunen en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 8 viser kommunens plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 8. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Myndighed
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunerne afholder møder 1-2 gange årligt	Ved opstart af planperioden og efterfølgende efter behov	Ringkøbing-Skjern Kommune
Drøftelse med landbrugets organisationer ved fælles dialogmøder	Kommunen afholder møde 1-2 gange årligt	Hele planperioden efter behov	Ringkøbing-Skjern Kommune
Personlig henvendelse til lodsejere	Personlig kontakt til berørte lodsejere om mulige indsatser	Hele planperioden	Ringkøbing-Skjern Kommune

Det forventes, at Natura 2000-handleplanerne kan gennemføres ad frivillighedens vej og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser

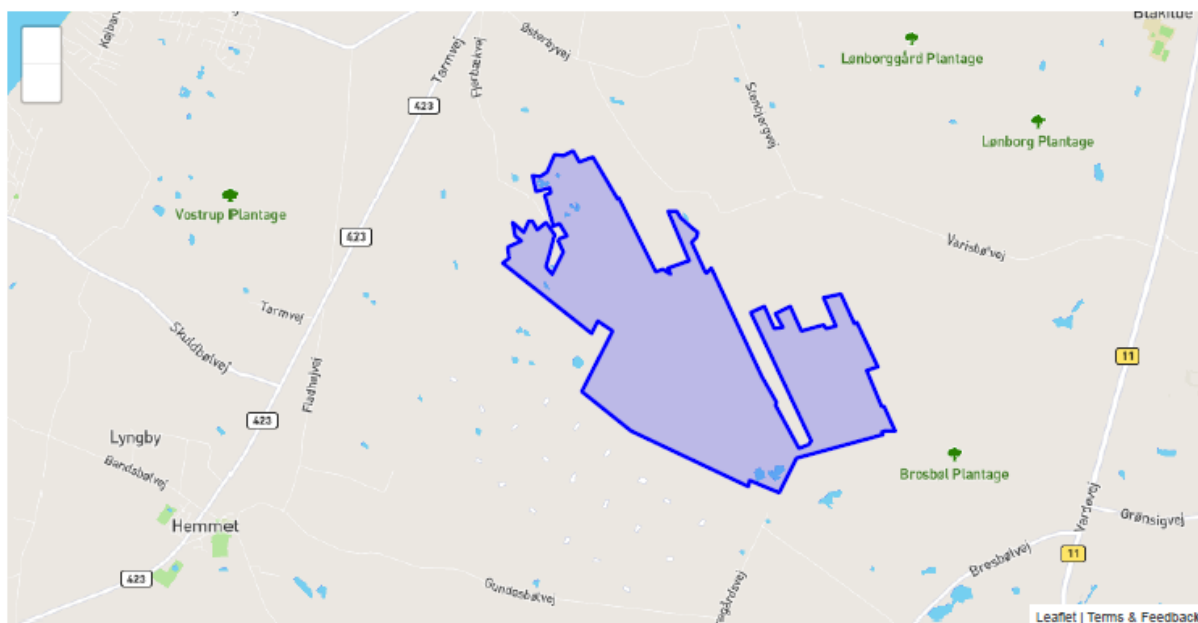
Den offentlige lodsejer Naturstyrelsen har udarbejdet nedenstående resumé af plan for forvaltningsindsats for deres del af Natura 2000-området.

Det er muligt at finde den fulde plan for forvaltningsindsats på Naturstyrelsens hjemmeside:
[Naturstyrelsens hjemmeside](#)

Det fulde navn på plan for forvaltningsindsatsen er: Sammenfatning af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N73 Lønborg Hede.

Beskrivelse af området

Natura2000-område N73 har et areal på: 419.9 ha. Heraf ejer Naturstyrelsen: 347.9 ha. Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: våd hede, tør hede, revling-indlandsklit og vandløb. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier. Lønborg Hede domineres af sandede moræne- og smeltevandsaflejringer fra næstsidste istid, og ligger således i den atlantiske region vest for israndslinjen. Lønborg Hede har et relativt stort indslag af klockelyng pga. den relativt høje nedbør i området. Områdets naturtyper domineres af våd hede, morænebakker med tør hede samt flyvesandsbakker med indlandsklitnaturtyper. Igennem Bredkær lavningen løber Styg Bæk. Der er kortlagt flere mindre søer på den fugtige del af heden. Søerne har høj naturkvalitet med næringsfattigt vand og forekomst af sjældne plantearter. Flere steder forekommer hængesække, typisk i kanten af hedesøerne.

Tabel A: Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Lysåbne naturtyper	Areal [ha]
2310 - Visse-indlandsklit	1.1
2320 - Revling-indlandsklit	72.0
3130 - Søbred med småurter	< 0.1
3140 - Kransnålalge-sø	0.1
3150 - Næringsrig sø	0.6

Lysåbne naturtyper	Areal [ha]
3160 - Brunvandet sø	2.0
3260 - Vandløb med vandplanter	0.4
4010 - Våd hede	219.7
4030 - Tør hede	27.9
6230 - Surt overdrev	9.3
6410 - Tidvis våd eng	5.4
7140 - Hængesæk	4.0

Arter på udpegningsgrundlaget fremgår ikke af ovenstående tabel. Der henvises derimod til N2000 planen for området.

Planlagte indsatser

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsatser for naturtyperne på udpegningsgrundlaget. Indsatserne er beskrevet i nedenstående tabeller og suppleret med forklarende tekst.

I tabellerne skelnes mellem "Eksisterende indsats" og "Ny indsats". "Eksisterende indsats" anvendes, hvor den pågældende indsats allerede er omfattet af den eksisterende arealforvaltning, eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at indsatsen vil blive gennemført i plejeplanperioden. "Ny indsats" omfatter de indsatser, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2022 - 2027.

Tabel B: Planlagte indsatser for naturtyperne på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Indsatser - Lysåbne naturtyper (planperiode 2022-2027)	Eksisterende indsats [ha]	Ny indsats [ha]	Samlet behov for indsats [ha]
Græsning	205.2	27.7	233.0
Hegning	205.2	27.7	233.0
Ophør med vedligeholdelse af afvanding	3.1		3.1
Rydning af opvækst	232.9	26.2	259.1
Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	7.2		7.2

Ovenstående tabel udstiller Naturstyrelsens planlagte indsatser i planperioden. Indsatserne er planlagt med ophæng i målsætninger og retningslinjer fra den overordnede N2000 plan, som rækker ud over den enkelte planperiode, mens indsatserne forventes udmøntet indenfor planperioden.

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget løbende pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen. Den eksisterende græsning på godt 200 ha hede, våd hede, surt overdrev, visse-indlandsklit, revling-indlandsklit og tidvis våd eng vil blive udvidet med ny afgræsning på knap 30 ha. Der vil desuden i mindre omfang ske slåning eller slæt på knap 10 ha. surt overdrev og tidvis våd eng. Som supplement til afgræsningen gennemføres der rydning af bevoksning og opvækst på godt 250 ha. Den afgræsning der foretages med kreaturer understøttes endvidere på dette areal af en ret intensiv naturlig nedbidning foretaget af kronvildt.

Tabel C: Udvikling mod ny kortlagt naturtype

Der planlægges ikke for udvikling af nye naturtyper i indeværende planperiode. Derfor vises Tabel C ikke.

Tabel D: Planlagte indsatser for arter, udover indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Der planlægges ikke yderligere indsatser alene for arter i indeværende planperiode.

Opsummering

Den samlede indsats for naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer forventes hermed at understøtte de i Natura 2000-planen fastsatte mål for naturtilstanden.

Redegørelse for indsatsen i den forgangne plejeplansperiode

For de lysåbne naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget omhandler denne redegørelse planperioden 2016-2021. For skovnaturtyper perioden 2010-2021.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over planlagte og gennemførte aktiviteter på Naturstyrelsens arealer inden for Natura 2000-område N73 Lønborg Hede

Tabel E: Status for gennemførelse af aktiviteter for seneste planperiode fordelt på naturtyper og arter

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
2310 - Visse-indlandsklit	Hegning	1.1
2310 - Visse-indlandsklit	Græsning	1.1
2320 - Revling-indlandsklit	Hegning	38.7
2320 - Revling-indlandsklit	Græsning	38.7
4010 - Våd hede	Hegning	125.6
4010 - Våd hede	Græsning	115.4
4030 - Tør hede	Hegning	13.0
4030 - Tør hede	Græsning	11.2
6230 - Surt overdrev	Slåning - dvs. uden fjernelse af det afslåede	3.2
6230 - Surt overdrev	Slæt - dvs. med fjernelse af det afslåede	4.1
6230 - Surt overdrev	Hegning	4.8
6230 - Surt overdrev	Græsning	4.8
6410 - Tidvis våd eng	Slåning - dvs. uden fjernelse af det afslåede	1.9
6410 - Tidvis våd eng	Slæt - dvs. med fjernelse af det afslåede	3.1

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
6410 - Tidvis våd eng	Hegning	2.2
6410 - Tidvis våd eng	Græsning	2.2
7140 - Hængesæk	Hegning	3.2
7140 - Hængesæk	Græsning	3.2

Tabel F: Oversigt over ikke-planlagte indsats, der er gennemført, og som gavner arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget

Der er ikke gennemført indsats udover det planlagte i den forgangne planperiode. Derfor vises Tabel F ikke.

Tabel G: Oversigt over indsats der ikke er gennemført

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
2320 - Revling-indlandsklit	Græsning	0.4
2320 - Revling-indlandsklit	Hegning	0.4
4010 - Våd hede	Græsning	1.6
4010 - Våd hede	Hegning	1.6

Arter (planperiode 2016-2021)	Indsats
Bæklampret (1096)	Anden særlig udformning af arealplejen

De planlagte indsats er med få og små undtagelser gennemført og området er inde i en god udvikling.

Opsummering

Med baggrund i ovenstående redegørelse for indsats i den forgangne planperiode kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte aktiviteter overvejende er gennemført for Naturstyrelsens arealer. Disse indsats har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Miljøvurderingsloven, habitatdirektivet og plejeplanen

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

Natura 2000-plejeplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en plejeplan er omfattet af miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del plejeplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af plejeplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne plejeplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, om plejeplanen fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens § 8. Det er Naturstyrelsens vurdering, at plejeplanen ikke fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser til projekter omfattet af lovens bilag 1 eller 2 og dermed ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Denne plejeplan for Natura 2000-område 73 Lønborg Hede omfatter indsatserne beskrevet i afsnittet planlagte indsatser. De planlagte indsatser forventes gennemført med det formål at understøtte bevaringsmålsætningerne for hhv. arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget.

I denne plejeplan planlægges der ikke gennemført aktiviteter med henblik på at udvikle naturtyper på bekostning af andre naturtyper.

Det er Naturstyrelsens vurdering, at plejeplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er "direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning" jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Plejeplanen anses således som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

Bilag 2: Kortbilag

Herunder er indsat relevante kortbilag med afgrænsning af Natura 2000-område og kortlagte naturtyper.

